

Offentligt ansatte på deltid ønsker flere timer

– Beskæftigelsen kan øges med 20.885

Arbejdsmarkedsreformer har øget arbejdsudbuddet, men de lavt hængende frugter er høstet. Man bør i stedet rette blikket mod dem, der faktisk ønsker mere arbejde, men ikke får muligheden. Øger man de deltidsansattes arbejdstid med 2,9 timer om ugen i gennemsnit, sådan som de selv ønsker, vil det øge beskæftigelsen med 20.885 fuldtidspersoner. Det vil være godt for både den enkeltes privatøkonomi og for samfundsøkonomien.

Resumé

- I den offentlige sektor er 271.134 på deltid.
- I gennemsnit arbejder deltidsansatte i den offentlige sektor 25,7 timer om ugen, men har i gennemsnit et ønske om at arbejde 2,9 timer mere.
- Lod man de deltidsansatte i den offentlige sektor arbejde 2,9 timer mere om ugen i gennemsnit, ville beskæftigelsen øges med 20.885 fuldtidspersoner.
- En sådan stigning i beskæftigelsen vil være ca. dobbelt så stor som Arne-pensionens reduktion i arbejdsudbuddet.

Cevea mener:

- I stedet for at insistere på at presse mere arbejde ud af personer, som ikke er i stand til at arbejde, bør man i stedet rette opmærksomheden mod dem, der gerne vil arbejde mere, men ikke får muligheden.
- Vi bør udnytte arbejdskraftreserven blandt de offentligt deltidsansatte, der ønsker at arbejde mere, end de gør nu.

KONTAKT

Asbjørn Sonne Nørgaard,
asn@cevea.dk, 21725413

FORFATTERE

Ask Lund Jakobsen,
Stine Laurberg Myssen og
Asbjørn Sonne Nørgaard

NOTAT

Publiceret d. 23. marts 2021

CITAT

Nærværende rapport må kun citeres med udtrykkelig kildehenvisning til Cevea.

INDLEDNING

At arbejdsudbuddet skal øges for at sikre en sund økonomi, er et mantra, som ofte lyder ud over det politiske landskab. Det er da også langt hen ad vejen indiskutabelt, at det gavner samfundsøkonomien, hvis mange stiller øget arbejdskraft til rådighed for arbejdsmarkedet, også selv om arbejdskraftens produktivitet er endnu vigtigere.¹ Igennem de seneste 20 år har skiftende regeringer gennemført talrige reformer, der har haft til sigte at øge arbejdsudbuddet og derigennem den samlede beskæftigelse. Det er især sket gennem skattelettelser til de bedrestillede, lavere ydelser til grupper på kanten af arbejdsmarkedet og ikke mindst reformer, der har øget tilbagetrækningsalderen.²

I efteråret 2020 blev Kommissionen for 2. generationsreformer nedsat i erkendelsen af, at en forhøjelse af arbejdsudbuddet af de traditionelle kanaler bliver mere og mere urealistisk.³ For prisen for en ekstra person, der stiller sig til rådighed for arbejdsmarkedet, kan blive høj. Det er kontanthjælpsreformen i 2016 et eksempel på. Reformen indførte kontanthjælpsloftet og 225-timersreglen, og Finansministeriets evaluering viste da også, at mens 28.300 fuldtidspersoner oplevede en reduktion i deres ydelse på i gennemsnit 1.500 kr. om måneden, var det blot 450 fuldtidspersoner, som kom i arbejde.⁴ Med andre ord var det kun 1,6 pct. af dem, der blev ramt af reformen, som kom i arbejde. Prisen for et højere arbejdsudbud kan blive meget høj.

Med denne analyse ønsker vi at gøre opmærksom på en stor skjult arbejdskraftreserve i den offentlige sektor. En arbejdskraftreserve, som baserer sig på deltidsansatte personers egne ønsker, om hvor meget de ønsker at arbejde. Her er altså en mulighed for at øge beskæftigelsen for personer med et ønske om mere arbejdstid – og dét helt uden at skrue på overførselsindkomster eller skattesatser.

Det indebærer flere fordele. Øger man arbejdstiden for deltidsansatte, der selv ønsker det, vil det stille personer i denne gruppe bedre. Samtidig vil det øge beskæftigelsen og dermed skabe et bedre fundament for vores fælles velfærd. Desuden er der på mange områder i den offentlige sektor et stort behov for ekstra arbejdskraft. En bedre udnyttelse af denne arbejdskraftreserve vil dermed være en gevinst for *både* den enkelte og for samfundet.

En stigning i arbejdstiden for de deltidsansatte er mulig, hvis man kommunalt og regionalt planlægger arbejdstiden anderledes end i dag. Nogle gange vil det også kræve ændringer i, hvem der ansætter og planlægger arbejdets udførelse, og hvem der har budgetansvaret for forskellige personalegrupper. Det er dog ikke en umulig opgave.

¹ AE (januar 2021). Dansk velstand er drevet af produktivitet og ikke arbejdsudbud,

<https://www.ae.dk/analyser/dansk-velstand-er-drevet-af-produktivitet-og-ikke-arbejdsudbud>

² Finansministeriet (november 2018). Økonomisk Analyse: Reformen har styrket dansk økonomi,

https://fm.dk/media/18007/oekonomisk_analyse__reformer_har_styrket_dansk_oekonomi_a.pdf

³ <https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2020/oktober/ny-kommission-skal-saette-fremtidens-reformkurs/>

⁴ Finansministeriet (april 2019). Økonomisk Analyse: Evaluering af Jobreform fase 1, side 6 og 24.

Analysen baserer sig på et særudtræk fra Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse (AKU) og Beskæftigelse for lønmodtagere (BFL) for ansatte i den offentlige sektor. På baggrund af oplysninger om deltid, arbejdstid og ønsket arbejdstid estimerer vi størrelsen af den offentlige sektors skjulte arbejdskraftreserve. Den faktiske arbejdstid beregnes som gennemsnittet af oplysningerne i AKU og BFL for at sikre det mest pålidelige estimat, jf. data og metode nedenfor. Vi inkluderer alle deltidsansatte, som arbejder under 35 timer om ugen i analysen af den skjulte arbejdskraftreserve.

Vi finder, at en imødekommelse af offentligt deltidsansattes ønske om at arbejde 2,9 timer mere om ugen, vil resultere i en stigning i beskæftigelsen på 20.885 fuldtidspersoner. Det svarer til en stigning i beskæftigelsen, der er rundt regnet dobbelt så stor som Arne-pensionens tab af arbejdsudbud.

DEN OFFENTLIGE SEKTOR RUMMER EN STOR ARBEJDSKRAFTRESERVE

Behovet for arbejdskraft i de kommende år, ikke mindst i den offentlige sektor, er stort. Nedenfor retter vi fokus mod en gruppe, der selv angiver, at de ønsker at arbejde mere. Konkret beregner vi arbejdskraftpotentialet ved at lade deltidsansatte i den offentlige sektor arbejde så meget, som de selv ønsker.

MANGE I DEN OFFENTLIGE SEKTOR ER PÅ DELTID

I den offentlige sektor arbejder 271.134 personer på deltid, her afgrænset til 35 timer eller færre, se tabel 1.

Tabel 1. Ansatte på deltid i den offentlige sektor

	Antal ansatte
Deltid	271.134

Kilde: AKU (2019) og BFL (2019).

Danmarks Statistik opgør i tabellen RAS305 antallet af beskæftigede på deltid i den offentlige sektor til knap 230.000 i 2019; dvs. ca. 40.000 færre end i vores særudtræk. Denne forskel skyldes især, at vi har afgrænset deltid til beskæftigelse på under 35 timer om ugen, mens RAS har en grænse på 32 timer om ugen.

ØNSKE OM EN LÆNGERE ARBEJDSUGE

I gennemsnit arbejder deltidsansatte i den offentlige sektor 25,7 timer om ugen, mens deres ønskede arbejdstid i gennemsnit er 28,6 timer om ugen; dvs. 2,9 timer mere. Det svarer til, at de deltidsansatte i den offentlige sektor i gennemsnit ønsker at øge deres arbejdstid med ca. 11 pct.

Tabel 2. Arbejdstid for alle offentligt ansatte på deltid

	Deltidsansatte
Gennemsnitlig arbejdstid	25,7
Ønsket arbejdstid	28,6
Ønsket yderligere arbejdstid	2,9

Kilde: AKU (2019) og BFL (2019).

EN STOR UUDNYTTET ARBEJDSKRAFTRESERVE

Ofte taler politikere og interesseorganisationer om behovet for at øge arbejdsudbuddet og beskæftigelsen. Som tallene ovenfor viser, er der dog et stort potentiale i at øge arbejdstiden for dem, der selv ønsker det. Og da der er tale om mange mennesker, batter det ikke kun for den enkelte, men også for samfundsøkonomien. Faktisk vil en imødekommelse af offentligt deltidsansattes ønske om i gennemsnit at arbejde 2,9 timer mere om ugen øge beskæftigelsen med 20.885 fuldtidspersoner⁵, se tabel 3.

Til sammenligning beregnede Finansministeriet, at Arne-pensionen kostede arbejdsudbuddet 9.800 fuldtidspersoner. Alene ved at efterkomme de offentligt deltidsansattes ønske om længere arbejdsuge vil man kunne opveje det tabte arbejdsudbud to gange.

Tabel 3. Arbejdskraftpotentiale ved 2,9 timer mere om ugen for offentligt ansatte på deltid (fuldtidspersoner)

	Øget beskæftigelse	Pct. af beskæftigelse i den offentlige sektor
Arbejdskraftpotentiale	20.885	2,7 %

Kilde: AKU (2019) og BFL (2019) samt Danmarks Statistiks tabel LBESK21 for 4. kvartal 2019.

⁵ Beregnet som: $271.134 \times 2,85$ timer divideret med 37 timer.

DATA OG METODE

Denne analyse bygger på et særudtræk fra Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) og Beskæftigelse for lønmodtagere (BFL). I erkendelse af, at begge disse datakilder kan være behæftede med usikkerhed ift. den faktiske arbejdstid, har vi valgt at bruge et gennemsnit af de to opgørelser. Dels den selvoplyste i AKU, som kan være overdrevet, og dels den faktiske i BFL, som kan være underdrevet, da fx honorarer og supplerende indtægter som selvstændig, ikke tælles med. BFL har derimod den fordel at være opgørelse over det faktiske antal arbejdede løntimer. I dataudtræk fra både AKU og BFL er deltid afgrænset ved samlet arbejdstid under 35 timer om ugen i BFL (hoved- og bijob i alt). AKU indeholder oplysninger om ønsket arbejdstid. Dataudtrækket er lavet af Arbejdernes Erhvervsråd og beskrives nærmere neden for.

AKU

Arbejdskraftundersøgelsen er baseret på en omfattende kvartalsvis spørgeskemaundersøgelse, dvs. en stikprøve med en vis usikkerhed. Data er for alle fire kvartaler i 2019.

I AKU bliver respondenterne spurgt, hvor mange timer de ønsker at arbejde (HWWISH). Tallet indgår i beregningen af, hvor stort arbejdskraftreserven er hos de relevante grupper.

BFL

Beskæftigelsen for lønmodtagere (BFL) er et lønregister, som blandt andet rummer opgørelser over det faktisk antal lønnede timer. Her er tale om registerdata af høj kvalitet, men supplerende indtægter fra honorarer og selvstændig virksomhed tælles ikke med.

Dataudtrækkene er afgrænset som følger:

Alder

I analysen af deltidbeskæftigede indgår udelukkende personer som er 18 år eller ældre.

Personer i fleksjob

I opgørelsen af deltidansatte indgår personer i fleksjob ikke. Det valg er truffet for at undgå at beregne arbejdskraftreserve for personer, der er afklaret til et fleksjob og dermed et maksimalt antal timer i et deltidjob. Personer i fleksjob tæller dog med i den samlede offentlige beskæftigelse i LBESK21.

Fuldtidspersoner

Til estimerne af arbejdskraftreserve er tallene opgjort i *fuldtidspersoner*, dvs. omregnet til antal job på 37 timer. Hvis eksempelvis der er to stillinger på hver 18,5 timer per uge, vil de tilsammen udgøre 1 fuldtidsperson. Denne opgørelsesmetode anvendes også i Finansministeriets og andres opgørelser af arbejdsudbud mv.